

lyckats täcka det mesta inom medicinsk mikrobiologi. Innehållet är mycket aktuellt. Så t ex nämns galna kosjukan som i vissa fall orsak till Creutzfeldt-Jakobs sjukdom. Boken kan rekommenderas till var och en som snabbt önskar fräscha upp sina kunskaper i medicinsk mikrobiologi eller som önskar ha en enkel uppslagsbok i ämnet på sitt skrivbord. •

Begränsade väntetider för operation – en utvärdering

Ulla Christensen, Martin Staus-holm Knudsen, Birgitta Rudbeck. **Ventetid til operation – evaluering af forsøgsordning med ventetidsgaranti.** Köpenhamn: Dike, 1997. Pris 170 dkr.

Recensent: hälso- och sjukvårdsdirektör Caj Skoglund, Norrbottens läns landsting.

I takt med att kraven och anspråken på hälso- och sjukvården växer, samtidigt som resurserna är begränsade, ökar intresset för utformning av vården så att onödiga väntetider undviks. Spri har tidigare i en välskriven rapport dokumenterat erfarenheterna av vårdgarantier i de nordiska länderna, »I väntan på vård» (Spri-rapport 412).

Det danska socialdepartementet har nyligen utvärderat en försöksverksamhet med särskild väntetidsgaranti för patienter med behov av operation på grund av diskbråck respektive försliten knäled. Försöket genomfördes under perioden april 1995 till och med juli 1996, dvs under 15 månader. Genom ett tillägg till den danska sjukvårdslagen garanterades dessa två patientkategorier operation inom tre månader.

Försöket syftade till att ta reda på om en väl definierad garanti av det här slaget, liksom förhållandet att pengar skulle följa med patienterna, ökade sjukhusens intresse för att operera fler patienter. Betalningsansvaret skulle ligga kvar hos patientens bosättningsamt (hemlän). Dansk institut for klinisk epi-

demiologi (DIKE) fick i uppdrag att utvärdera försöket. Resultatet har dokumenterats i rapporten »Väntetid til operation».

Ökat antal operationer

Under försöksperioden utfördes drygt 2 600 knäledsoperationer, vilket var en ökning med 27 procent i förhållande till 1994. Ökningen kan dock inte enbart tillskrivas försöksverksamheten; redan innan försöket kom till stånd fanns inom flertalet amt (län) planer på att öka behandlingskapaciteten under åren 1995 och 1996. Många sjukhus hade dessutom genomfört effektiviseringar av sina vårdkedjor, en del av dessa åtgärder hade initierats före försöksverksamheten, andra var en direkt följd av den. Vad gäller diskbråcksoperationer kunde ingen ökning av antalet ingrepp konstateras, tvärtom noteras en minskning med ca 6 procent i förhållande till 1994.

Några tydliga undanträngningseffekter för andra patientgrupper kan inte konstateras. Mer intressant är kanske att det, liksom i Sverige, visade sig att patienterna i ringa utsträckning var intresserade av att byta sjukhus för att därigenom få en kortare väntetid. »Flertalet patienter föredrar behandling på det lokala sjukhuset, även om väntetiden överstiger tre månader.»

Viss skepsis anas i rapporten

En annan orsak kan vara att den korta försöksverksamheten gav sjukhusen

otillräckligt med tid för att ställa om produktionen till den »marknadslösning» man eftersträfvade. En viss skepsis till värdet av incitament av det här slaget kan anas mellan raderna i rapporten. Bl a dras slutsatsen att de offentliga sjukhusen har begränsade möjligheter att tillgodogöra sig ekonomiska överskott och i övrigt har som mål att betjäna den del av befolkningen som har behov av sjukhusets resurser. »Det är därför troligt att ekonomiska mål som omsättningsmaximering eller täckningsbidrag inte står högst på sjukhusens dagordning.»

En fråga av särskilt intresse var om försöksverksamheten skulle medföra patient- och betalningsströmmar inte bara mellan de offentliga sjukhusen utan också till de privata sjukhusen. Någon sådan effekt blev det dock inte.

Inget bränsle för svensk debatt

Mot bakgrund av att de likartade och väl dokumenterade svenska erfarenheterna inom det tidigare, begränsade vårdgarantiområdet innehåller den danska utvärderingen inte något nytt bränsle för svensk sjukvårdsdebatt. För den som vill fördjupa sig i en mer omfattande och betydligt intressantare redovisning av vårdgarantierfarenheterna i de nordiska länderna rekommenderas nämnda Spri-rapport. •

Lättläst antologi om barn och alkohol

Elsie Cohen, red. **Barn och alkohol.** 114 sidor. Mölnlycke: Sober Förlag, 1997. Pris ca 175 kr. ISBN 91-7296-367-0.

Recensent: överläkare Christina Citron-Stillström, Vasa PBU, Stockholm.

Barn och alkohol är en liten antologi med ett tiotal författare. I förordet sägs att boken särskilt vänder sig till dem som arbetar på daghem, skolor och fritidsgårdar samt till ideella föreningsledare. Det håller jag med om, då bokens längsta kapitel